

Is er behoefte aan een nieuwe staatshervorming inzake fiscaliteit en overheidsfinanciën?

Niettegenstaande meerdere staatshervormingen blijven er heel wat open werven bestaan rond de fiscale autonomie van de gemeenschappen en gewesten. Dit artikel bespreekt vanuit een viertal invalshoeken de diverse knelpunten en doet op basis van ervaringen in andere federale landen ook een aantal suggesties die kunnen bijdragen tot een verbetering van de huidige bevoegdheidsverdeling over fiscaliteit in ons land.

1) Vragende partij voor volledig nevensgeschikte fiscale bevoegdheden

Het fiscale decreet wordt best nevensgeschikt aan de fiscale wet, zodat ze voortaan op gelijke voet komen te staan. Zonder die gelijkschakeling is het voor de gewesten nauwelijks mogelijk om sturende belastingen te implementeren. Vanuit Europese en internationale instellingen wordt nochtans al langer hierop aangedrongen. Die instellingen pleiten er bijvoorbeeld al jaren voor om de lasten op arbeid te verlagen en de fiscaliteit meer te sturen in de richting van recurrente verbruiks- en milieubelastingen met een brede belastbare basis (conform het principe 'de gebruiker/vervuiler betaalt'). Zolang de gewestelijke fiscale regelgeving ondergeschikt blijft aan de federale fiscale wet, kan de federale wetgever de sturende intenties van een gewestelijk fiscaal decreet ontkrachten of teniet doen. Voor de gewesten blijft het dus heel moeilijk om waar nodig en gewenst een volwaardig sturend fiscaal beleid uit te werken.

2) Vragende partij voor meer homogene fiscale bevoegdheidspakketten

De betrachting van de bijzondere wetgever om homogene bevoegdheidspakketten naar de gemeenschappen en de gewesten over te dragen, blijkt in de praktijk nog niet ver genoeg te zijn gegaan.

Om de bevoegdheid van de gewesten met betrekking tot de oneigenlijke gewestbelastingen te vervolledigen, moet de belastbare materie¹ eveneens aan de gewesten worden overgedragen. De eerdere discussies rond die belastbare materie behoren dan definitief tot het verleden. Zo kon het kijk- en luistergeld niet worden afgeschaft aangezien dat niet tot de bevoegdheden behoort en dus werd dat tarief op nul gezet. Ook de versnippering van de registratierechten over het federale en gewestelijke bevoegdheidsniveau is een heel concrete inhoudelijke inconsistentie inzake fiscaliteit. Vandaar het pleidooi om naast de belastbare materie van de registratiebelastingen ook de (volledige) registratiebevoegdheid en de rechtszekerheid inzake eigendomstitels over te dragen naar de gewesten.

Verder wordt Vlaanderen best exclusief bevoegd voor vastgoedfiscaliteit, niet alleen voor de eigen woning maar ook voor de niet-eigen woning. Dat is nodig om een coherent fiscaal beleid te kunnen ontwikkelen inzake huisvesting. Het voorkomt inconsistente situaties waarbij bijvoorbeeld de gewestelijke voordelen voor de verwerving van de eigen woning uitdoven terwijl er nog altijd het federale fiscale voordeel voor het verwerven van een niet-eigen woning is.

Een meer algemene bevoegdheid voor de onroerende inkomsten zal ook beter aansluiten bij de gewestelijke bevoegdheden inzake onroerende voorheffing. Daarom worden zowel het vaststellen van de tarieven als het bepalen van de heffingsgrondslag en de vrijstellingen van de onroerende inkomsten beter aan de gewesten overgedragen. Bijkomend kan daar de piste worden verkend of het niet opportuun is dat lokale besturen bepaalde aspecten van die bevoegdheid toebedeeld krijgen. Net zo is het zinvol te onderzoeken of de onroerende inkomsten uit de vennootschapsbelasting kunnen worden gehaald om een grotere homogeniteit te bekomen rond vastgoedbeleid.

¹ De belastbare materie is het element dat aanleiding geeft tot de belasting, de situatie die of het feit dat leidt tot het verschuldigd zijn van de belasting. Zie o.m. GwH in het arrest van 4 maart 2008, nr. 44/2008, B.8.

3) Vragende partij voor een drastische vermindering van de interferentie tussen het federale en het regionale bevoegdheidsniveau

De vermindering van de interferentie tussen de diverse bevoegdheidsniveaus is niet alleen van belang voor financiën en fiscaliteit maar eveneens voor andere beleidsdomeinen zoals gezondheidszorg en werk.

Specifiek wat de personenbelasting betreft, moeten de gewesten alle fiscale erosies ondergaan waartoe de federale overheid beslist in de personenbelasting, zonder enige inspraak in het besluitvormingsproces. De dienst van de personenbelasting bleef ook vooralsnog exclusief federaal. Niet alleen is er een groot tijdsverschil tussen het ontstaan en de ontvangst van de gewestelijke opcentiemen maar de gewesten hebben ook geen enkele controle over het inkohieringsritme.

De doorkruisingen beperken zich niet tot gewestelijke bevoegdheden. Sinds de laatste staats hervorming zijn de gemeenschappen bevoegd voor de kinderbijslag. De federale overheid is binnen de personenbelasting evenwel bevoegd gebleven voor de fiscale uitgaven voor kinderen ten laste (bv. het bepalen van de belastingvrije som). Die bevoegdheden riskeren elkaar te kruisen en zelfs te dwarsbomen. Zo is het niet ondenkbaar dat een gemeenschap de kinderbijslag wil verhogen. Het succes van die maatregel wordt evenwel gehypothekeerd als een federale maatregel tegelijkertijd de fiscale uitgaven voor kinderen ten laste zou verminderen.

Ook op het vlak van ziekenhuizen is er sprake van een 'dissonant' na de zesde staats hervorming. De gemeenschappen verkregen de bevoegdheid over de erkenningsnormen. De basiskennmerken van ziekenhuizen, ziekenhuisdiensten, de medische en medisch-technische diensten en de zware medische apparatuur bleven evenwel federale bevoegdheden. Het bepalen van die basiskennmerken kan ook budgettaire oversijpelings effecten hebben voor de gemeenschappen.

4) Er moet een grotere equivalentie komen tussen uitgavenbevoegdheden en eigen middelenvoorziening.

De regionale roep tot autonomie focust best niet alleen op de uitgaven maar ook op de inkomsten. De gewesten en de gemeenschappen hebben immers ook middelen nodig voor het beleid dat zij willen voeren. Willen we de gemeenschappen en de gewesten voldoende responsabiliseren voor hun uitgaven, dan moeten ze ook zelf verantwoordelijk zijn voor de bijhorende middelen. Bovendien zijn de directe budgettaire terugverdieneffecten van beleidsmaatregelen voor de gewesten en gemeenschappen momenteel te beperkt. De verantwoordelijkheidszin van de gewesten kan worden verhoogd door de fiscale autonomie te verhogen voor de maatregelen waar de terugverdieneffecten duidelijk zijn. Door bijvoorbeeld het aandeel van de gewesten in de personenbelasting te verhogen, worden ze gestimuleerd om meer in te zetten op de activering van de bevolking. Door de gewesten een gedeelte in de vennootschapsbelasting toe te kennen, krijgen ze een return voor het creëren van een investeringsvriendelijk klimaat (terugdringen van congestie, goed geschoold personeel, meer voorspelbare vergunningsprocedures en tijden).

Dit artikel wil een eerste aanzet zijn om te komen tot een constructieve oplossing voor aloude en gekende problemen. Het is niet de eerste keer dat de vinger op de wonde gelegd wordt. Dit betoog biedt hopelijk een frisse blik en wil vooral inspireren.

De uitgebreide bijdrage vindt u terug in het [Tijdschrift voor Fiscaal Recht \(2023/12, nr. 644\)](#).